

Мир спорта, несмотря на его публичность, является достаточно закрытым для непосвященных и имеет все признаки ярко выраженной субкультуры. Автор рассматривает субкультуру спортсменов, ее уникальные особенности, неповторимый фольклор, традиции и т.п. Ритуалы у спортсменов объясняются необходимостью справиться со стрессом, дают организму своеобразный сигнал о том, что все в порядке.

Ключевые слова: акмеология, ритуалы, спорт, субкультура, спортсмен.

Despite its publicity the world of sport is really closed to outsiders and has all the features of brightly expressed subculture. The author examines subculture of sportsmen, its unique features and folklore, traditions, etc. Sportsmen's rituals are explained by the necessity to overcome stress, and send to the body a special signal that everything is in order.

Key words: acmeology, rituals, sports, subculture, sportsman.

УДК 37.0

Черниш А.П.,

*доцент кафедри державного управління та управління освітою
Інституту суспільства
Київського університету імені Бориса Грінченка,
кандидат педагогічних наук, академік УААН*

ОСВІТА – ШЛЯХИ РОЗВИТКУ

У статті порушені проблеми розвитку освіти. Автор побіжно вказав на проблему змісту середньої освіти, нових технологій викладання та учіння, також зазначив особливості творення системи освіти продовж всього життя людини, основну увагу зосередив на ролі акмеології та професійній орієнтації в системі розвитку освіти майбутнього.

Ключові слова: освіта, профорієнтація, зміст освіти, технології навчання, акмеологія.

Швидкоплинний, динамічний розвиток сучасного суспільства, його поляризація спонукає вчених різних галузей науки в спішному порядку перебудовувати підходи, тактику впроваджень новітніх наукових розробок. Актуальною стає побудова стратегічної парадигми розвитку суспільства, а значить і особистості. Аналіз проблем, які постають перед суспільством, перед кожною людиною,

змушує вчених, політиків, соціологів визнати необхідність радикальної зміни народної освіти, переорієнтованості її на розвиток особистісних показників людини.

Проблеми змісту середньої освіти. Особливістю сучасного етапу розвитку освіти у просторі глобалізаційних проблем є провідна роль розумової діяльності, перехід до когнітивного суспільства, ендогенних процесів, що зумовлюють нові відкриття та їх використання у різноманітних сферах людської діяльності. Ендогенний характер механізмів накопичення та застосування знань зумовлює необхідність найбільш раннього залучення до науки, до методів використання її досягнень, необхідність навчання непростого мистецтва використання досягнень науки в НТП, психології, соціології, філософії за умови поваги до людської особистості та її цілісності. Зростає роль освіти в економічному та соціальному розвитку суспільства. Передусім це стосується системи підготовки кадрів, яка повинна забезпечити різноманітність навчальних кадрів, організаційний зв'язок між різними видами освіти або між попитом і професійним досвідом та підвищенням кваліфікації, що надасть змогу адекватно вирішувати проблеми, пов'язані з розривом між попитом і пропозицією на ринку праці. Це дало б змогу визначити пріоритетні напрями розвитку освіти. Розглянемо деякі з них. Побіжний аналіз змісту середньої освіти свідчить про консерватизм та неефективність даної системи. Так, через різні причини до школи приходять діти однакові за віком (6 років), але різні за психічним станом. Є діти з певним відставанням як фізичних, так і інтелектуальних показників, і щороку, на жаль, кількість таких дітей збільшується. Поряд з ними є значна кількість дітей з випереджувальними показниками фізичного і особливо інтелектуального розвитку. Не беремо до уваги таке ще не вивчене явище, як «діти індиго».

Зміст і технологія навчального супроводу цих груп дітей однакова. Вона не задовольняє ні першу групу, ні третю. В результаті перші втрачають віру в себе, наступає надлом психіки, несприйняття змісту освіти. Високоінтелектуальні діти не отримують необхідного інформаційного і змістового забезпечення і не досягають необхідного за генетичними можливостями рівня розвитку. Крім цього, зміст шкільної освіти в основному спрямований на інтелектуальний розвиток особистості та вироблення умінь і навичок інтелектуальної праці. Натомість структура суспільства показує,

що більшість людей зайняті у сфері послуг, робочих технологічних професій, що підпорядковуються суспільно-виробничим потребам.

Очевидно, слід звернути увагу на твердження Я.А. Коменського щодо організації класно-урочної системи. А саме: єдність віку та єдність підготовки учнів для формування класу. В нашому випадку зберігається лише єдність віку. Необхідна дієва система тестування, яка дасть змогу визначити рівень знань і можливостей майбутніх учнів. За даними результатами тестів необхідно формувати класи та групи в класах. Класно-урочну систему, яка в даний час знаходиться в кризовому стані, слід удосконалювати і видозмінювати. На даний час вона найпоширеніша та досить дешева. Удосконалення класно-урочної системи можуть бути ефективними лише за умов зміни змісту та технологій навчання.

На нашу думку, потрібно значно зменшити питому вагу навчальних предметів, що є основою державного стандарту (на даний час це 85–97 %). Розробити інтегровані навчальні предмети, зменшивши їх кількість до 6-7. Клас розділити на створені за результатами тестів групи. Замість нинішньої єдиної програми запропонувати три. Одна з них основна, що розкриває зміст інтегрованих курсів, викладається для всіх груп класу. Вона зрозуміла для дітей з певною затримкою в розвитку та цікава для учнів з підвищеною інтелектуальною спроможністю. Ця програма охоплює 50–60 % навчального часу і становить державний стандарт освіти. Дві інші програми реалізуються одночасно з основною, одна з яких є програмою для дітей с певними проблемами в розвитку або схильних до більш кінетичної діяльності. Програма розділена на блоки-семестри, зміст яких направлений на формування орієнтації на робітничі професії систем обслуговування та ін. Третя програма організаційно побудована як друга і направлена на задоволення навчально-пізнавальних інтересів дітей з підвищеними інтелектуальними можливостями. Зміст її направлений на формування поглиблених теоретичних знань і формує знання, уміння, навички, направлені для отримання подальших професій у вищих навчальних закладах.

Це лише одна із проблем нинішньої освіти, яка має якнайкраще, найефективніше забезпечити можливість особистості до самореалізації в умовах швидкоплинного життя.

Щодо нового змісту освіти можливо потрібно згадати Герберта Спенсера, який запропонував формувати особистість на основі ма-

теріальної освіти, яка, на його думку, мала в основі п'ять принципів життя людини: «збереження та продовження свого життя»; «вибір та здобуття професії»; «народження та виховання дітей»; «здобуття соціального статусу»; «організація дозвілля та відпочинку».

Цікавих тверджень, поглядів щодо проблем освіти і в минулому, і нині багато. Звідси випливає, що велике розмаїття особистостей вимагає від освіти такого ж розмаїття педагогічних технологій, моделей зі своїм змістом та методами.

Сказане вище змусило нас акцентувати увагу на існуючих проблемах в освіті і можливостях їх подолання. Одна з них стосується психічного розвитку і досягнення найвищих творчо-інтелектуальних показників особистості. Друга — створення ефективної системи супроводу і забезпечення умов успішного розвитку особистості.

Сучасна реальність змушує аналізувати, досліджувати соціоприродну еволюцію і приймати відповідні рішення. Людина повинна взяти на себе роль гармонізатора у взаємодії зі світом, із собою як у біосферних, так і ноосферних змінах. Револуція неокласичності стверджує норми «людинорозмірності буття». Це означає: ціннісні критерії буття, їхня «людинорозмірність», їх смисл для людини стають поряд із критерієм самої людини. Стверджується майбутнє людства «освітнього суспільства», в якому буде домінувати «примат духовного над матеріальним, кооперація, управління соціоприродною еволюцією (гармонія), випереджувальний розвиток якості людини і якості суспільного інтелекту» [7].

Для всього людства актуальною стає «системна концепція людини» (Е. Ласло), яка повертає людину у Всесвіт. На думку вченого, необхідно є переорієнтація культурних цінностей згідно з нормами відповідального самоздійснення. Це означає сходження людини від сутності нижчого порядку (індивід, нижча особистість) до сутності вищого порядку (вища особистість, індивідуальність). (Універсум людської якості.)

Соціально-економічні перетворення в Українській державі, духовне відродження нації потребують активізації процесу розвитку особистості. Пріоритетна місія при цьому покладена на систему освіти. Адже загальновідоме її виняткове стратегічне значення у формуванні людського «капіталу», який є рушійною силою у розбудові суспільства. Оскільки необхідно здійснювати підготовку, перепідготовку кадрів усіх галузей господарства (педагогів,

інженерів, економістів, менеджерів, соціологів, психологів та ін.) на інтегрованих засадах у синтезі наук про людину.

Акмеологія у системі розвитку особистості. Серед нових наукових напрямів, які дають змогу ефективно вирішувати цю назрілу проблему, доцільно виділити акмеологію, що народилася й розвивається у процесі багаторічного пошуку взаємозв'язку психології і педагогіки як стрижня в системі наук про людину.

Слово *акмеологія*, вперше вжите давньогрецьким філософом Платоном, походить від грецького *акме* — вершина, гостре; і *логос* — слово; поняття, вчення; *-логія* у закінченні складних слів означає вчення, наука [1].

Є детальне визначення акмеології як науки. За Н.В. Кузьміною, «акмеологія — нова галузь наукових знань у системі наук про людину — досліджує фундаментальну закономірність творчості і самосвідомості людини» [1, 4]. Поняття «акме» — це вищий для кожної людини рівень розвитку її фізичного здоров'я, розуму, почуття, волі, які взаємодіють у такий спосіб, що вона досягає найбільшого результату — проявлення себе як індивіда, як особистості і як суб'єкта діяльності [3].

Акмеологія — новий інтерактивний напрям у професійній освіті психолога, педагога, соціолога, фахівців з організації профорієнтації та професійного розвитку особистості. В умовах гуманізації освіти значно зросла роль людинознавства як методології педагогічної діяльності і соціальної роботи.

Отже, акмеологія — нова наука про розвиток особистості, розвиток усіх її особистісних особливостей і можливостей, стимулювання невідомих ще психології і педагогіці психічних центрів людської свідомості і підсвідомості, що дають можливість досягти особистістю найбільших і найефективніших психофізичних показників.

Педагогіці вкрай необхідно згодом шукати шляхи адаптації суспільного інтелекту нових умов, навчити особистість успішно реалізувати себе у нових умовах суспільних відносин.

Тому предмет акмеології — закономірності, умови та фактори самореалізації творчого потенціалу людини на шляху досягнення нею (суб'єктом діяльності) найвищих показників діяльності і творчості. Серед факторів саморуку до вершин майстерності виділяють суб'єктивні (мотиви, спрямованість, здібності, професійні дії й уміння); об'єктивні (середовище, яке сприяє продуктивності);

суб'єктивно-об'єктивні (пов'язані з іншими людьми). Провідна роль при цьому відводиться суб'єктивним факторам, зокрема, вмінню обрати власний шлях і власні вершини, до яких треба прагнути.

У кожної людини (спеціаліста) — свій Олімп, своя вершина, і хоча кожний прагне до неї, кінцевий результат залежить від намагання перемогти себе і тим самим досягти поставленої мети. І з цим пов'язаний вибір особистістю напрямів саморозвитку у професійній діяльності, суспільному духовному житті. Як відомо, досить актуальним і перспективним є вміння людини спроектувати свою життєву дорогу; незворотний час і простір у житті людини від народження до смерті, в якій здійснюється становлення, зміни, розвиток особистості, її самореалізація, організація життя своїм, індивідуальним способом і реалізація відповідної стратегії [2]. Із вищесказаного випливає, що акмеологія допомагає особистості на базі науково обґрунтованих визначень, методів, засобів технології удосконалити свої можливості для успішної самореалізації в суспільстві. Але людина — істота суспільна. В суспільному середовищі особистість реалізується не лише як просто людина — істота суспільна, індивідуальність, але і як професіонал. Акмеологія, яка забезпечує особистості самореалізацію, має безпосередньо стикуватись з іншою науковою діяльністю — професійною орієнтацією, яка вказує особистості шляхи опанування тієї професійної діяльності, яка найкраще підходить їй за психофізичними даними.

Профорієнтація як важлива складова розвитку змісту освіти. Профорієнтація — це сукупність науково-методичних, організаційно-технологічних знань, дій, спрямованих на допомогу людині в її професійній самореалізації. Професійна самореалізація — один із найголовніших чинників успішного життя особистості, з ним пов'язані сімейний стан, суспільна визначеність особистості, її інтелектуальний і духовний рівень [8].

Вибір професії — одне з головних рішень у житті людини. Воно визначає:

— ким бути, яке посісти місце в системі суспільного розвитку, праці, яким чином цей вид праці буде забезпечувати потребу в матеріальних і духовних цінностях особистості, розкриття і використання її здібностей і можливостей;

— до якої соціальної групи належати, тобто мати відповідний соціальний статус індивіда;

- де працювати, оскільки «дерево» суспільного розподілу праці не проявляється в кожному регіоні всіма своїми гілками, отже, вибір професії пов'язаний із вибором місця проживання;
- з ким працювати, оскільки види праці розрізняються за певним відсотком чоловіків і жінок, віку, соціального складу та ін.;
- який стиль життя обрати, тому що він тісно корелюється з певним родом занять;
- в кінцевому результаті — все життя [5].

З погляду потреб суспільства, від правильності вибору професії кожною людиною врешті-решт залежить якість праці, ефективність використання інтелектуального потенціалу країни, масштаби міграції, плинність кадрів і багато іншого. Перший вибір — початок шляху. Зміст свого життя людина поповнює щоденно, все повніше самореалізовуючись, все частіше усвідомлюючи себе. «Економічна людина» працевлаштовується, тобто готова на будь-яку працю, аби мати кусень хліба. «Людина соціальна» шукає сенс життя [11].

Сьогодні, коли диференціація професії продовжується і поруч відбуваються міжгалузеві інтеграційні процеси, відбувається бурхливий розквіт інформаційних технологій, руйнуються погляди на фундаментальну науку. Слід відмітити те, що припинилося бурхливе зростання соціальних процесів, збільшується роль деструктивних сил. Немає визначення ефективної ідеології гармонійно розвиненого суспільства. Світ став багатовекторним. Але професійна компетентність є визначальною у житті. І, як зазначалось вище, людина сама обирає свій шлях: буденність і розміреність, або життя, сповнене цікавим змістом самовдосконалення і самореалізації особистості, або шлях розчарувань і злоби на життя [9].

Стрімкий розквіт і зростання інформаційних, виробничих, соціальних технологій має бути помножений на технології сучасного розвитку особистості засобами нових наукових здобутків в психології, педагогіці, соціології, акмеології.

Сьогодні як ніколи потрібні соціальна толерантність і терпимість, бажання взаємодопомоги і взаєморозуміння людей різних віросповідань, національностей, соціальних і вікових груп. Лише спільна взаємодія дасть змогу спертися на досвід і мудрість старшого покоління, прагматичному й інтелектуальному молодшому вирішувати ідеологічні, технологічні проблеми, що стоять перед нами. Профорієнтація — не лише наука, яка з'єднує досвід старшого по-

коління з молодим. Профорієнтація — це шлях, спосіб ефективного в часі, у змісті прикладання творчих, особистісних зусиль людини, це шлях ефективного, успішного, толерантного, духовного життя особистості і суспільства.

Отже, спираючись на визначені чинники, необхідно побудувати ефективну структуровану систему профорієнтаційної роботи, всі системи якої були б взаємопов'язані, мали ієрархічну структуру і наповнені відповідним змістом. У нашій країні поки що не розроблена система профорієнтаційної роботи, більше того, зруйновані ті малоефективні елементи, що були за радянської доби. Перелічені вище фактори економічного стану нашої країні, де ринкові відносини потребують якнайшвидшого створення ефективної, нової системи профорієнтаційної роботи, побудованої на основі врахувань всіх зовнішніх і внутрішніх факторів стану і розвитку суспільства, технологій, попиту на види праці. Структурні елементи її мають бути у вигляді консультаційних пунктів передусім у службі зайнятості населення, у всіх структурах соціальної служби, в дошкільних, позашкільних установах, ПТУ, ВНЗ і, звичайно, у школах. Наукове забезпечення змісту роботи всіх цих структурних елементів має будуватись на сучасних досягненнях у галузі технологій, філософії, соціології, психології, педагогіки і, звичайно, акмеології. Акмеологія як наука про розвиток вищих потенційних можливостей особистості, з одного боку, наукові досягнення у різноманітній галузях, наукове прогнозування, структуризація суспільства, розвитку чи виникнення тих чи інших видів діяльності (професій), з другого боку, мають стати змістом нової організації профорієнтаційної роботи.

Оскільки освіта є визначальним фактором розвитку особистості, звернемось до її витоків. Профорієнтація має бути тісно вплетеною в освітній простір і навчально-виховний процес усіх навчально-виховних інститутів. Практичні рекомендації профорієнтації мають стати своєрідною програмою дії, формування якостей особистості. Психологія і педагогіка мають бути «лікбезом» з необхідних знань для батьків. Вони повинні знати психофізичні особливості своїх дітей, знати за допомогою консультацій фахівців, як розвивається їхня дитина, що потрібно робити, аби підсилити позитивні складові особистості й нівелювати негативні. Для цього має здійснюватися системна робота, спрямована на розвиток акме (вершин) особистості в дошкільних установах. Там повинні працювати фахівці, що

надаватимуть рекомендації батькам стосовно того, які особистісні якості дитини мають розвиватись активно. Батьки повинні водити дітей не лише на ті студії, секції, гуртки, які їм до вподоби, є модними чи знаходяться ближче до місця проживання, а передусім ті, що забезпечать розвиток особистісних нахилів їхньої дитини. Це дасть змогу інтенсивніше формуватися фізичним і творчим, інтелектуальним складникам особистості. Школа має бути основним елементом профорієнтаційної системи. Вона не лише допомагає обрати професію, а й забезпечує системою своєї навчально-виховної роботи формування необхідних якостей, знань, умінь майбутньої діяльності особистості відповідно до її психофізичних особливостей. Не потрібно за певними психофізичними досягненнями учня давати категоричну рекомендацію. Слід постійно на різних етапах розвитку особистості різними методами, засобами стимулювати ефективний розвиток здібностей. Для того щоб акмеологія запрацювала у практичній площині, у шкільний курс необхідно ввести такий предмет, як «людинознавство», що має викладатись з першого по одинадцятий клас. На відміну від валеології, цей курс буде для учнів джерелом розвитку необхідних практичних щоденних знань. Уже з першого класу, навіть ще раніше, дитина повинна знати, що таке режим, дієта, як розвивається її тіло й інтелект. У наш час, коли триває реформування середньої освіти, в якому стратегічний вектор – розвиток особистості, навчання упродовж життя, профорієнтаційна робота має кардинально змінитися. Людина має бути готовою до цих змін. Робота з побудови профорієнтаційної роботи має бути хоч і революційною, але постійною. Потрібно взяти позитивне і доповнювати необхідне. Головні складові профорієнтації: профорієнтація, профінформація, профконсультація, профвибір, профадаптація мають наповнюватися новим змістом, новими формами й методами роботи. Профорієнтація має здійснюватися в ігрових, цікаво оформлених повідомленнях, паралельно з предметом «Людинознавство», що забезпечує знаннями і порадами розвитку особистості. Також потрібно створити певну навчальну програму, підручники «Вибір професії» або «Діяльності людини», де у доступній формі описати основний зміст тих чи інших професій. Це мають бути професії суспільно-політичного, економічного, управлінського, творчого, інтелектуального характеру, а також увесь спектр виробничо-технологічних та сервісних професій.

Характеризуючи пошук, потрібно показати їхню важливість, місце і можливу перевагу перед іншими, вектор удосконалення, труднощі і проблеми; показати людей, які досягли успіху в цій галузі, як їм це вдалося. Повинні бути розроблені таблиці основних показників професійних компетенцій, які необхідні на кожному підготовчому етапі для здобуття тієї чи іншої професії, як це робиться у спорті. Маючи таку таблицю, можна звірити найвищі показники особистості, що передують акме-успіху в певній професії, зі своїми, визначити чи змінити напрямки саморозвитку в іншій професії або змінити методику розвитку своїх особистісних характеристик.

Профорієнтаційна робота, яка проводиться в молодших і середніх класах, має допомогти визначитися учням, який профіль обрати у старших класах, щоб вони, по-перше, мали бажання оволодіти знаннями у профільних класах своєї майбутньої професії, по-друге, їхні психофізичні дані збігалися з діяльністю обраної ними професії. Потрібно з творчим підходом переглянути досвід роботи соціальних служб профорієнтаційних бюро технологічно розвинених країн, наукові, практичні здобутки Міжнародної академії акмеологічних наук (праці Н.В. Кузьміної, А.О. Дорога, О.О. Бодальова). Цей досвід і наукові здобутки необхідно адаптувати до української системи роботи соціальних служб, системи навчально-виховної, дослідницької роботи шкіл, ПТУ, ВНЗ. Головною проблемою нашого дослідження є поєднання системи організації профорієнтаційної роботи з творчо розвинутою особистістю, яка розуміє підходи та технологію свого саморозвитку і яка ефективно, з користю для себе її використовує.

Ця проблема збігається з визначенням профорієнтаційної роботи як важливої складової системи освіти, яка була озвучена на XV Генеральній конференції ЮНЕСКО в такій резолюції: «У зв'язку з інтенсивним технічним прогресом, розвитком інформаційних технологій, зі значним використанням ресурсів та профорієнтацією, слід надати допомогу особистості у використанні своїх особистих якостей, наданні їй можливостей розвивати їх так, аби вона була в змозі обрати для себе галузь навчання і вид праці в процесі швидкоплинності умов життя з метою бути, з одного боку, крисною суспільству, а з другого — досягти самореалізації» [10].

Це визначення вказує на кінцеву мету розвитку освіти та профорієнтації як її складової, що людина має оперувати собою, тому

необхідно допомогти їй обрати «конструкцію» свого життя. Суть профорієнтації, озброєної акмеологією, полягає у тому, щоб не залишити людину сам-на-сам із проблемами соціальних змін.

Обсяг статті не дає змоги розглянути ще низку важливих аспектів розвитку освіти. Звичайно, ми мали на увазі, що зміст порушених питань лежить у контексті Меморандуму неперервної освіти, де визначені принципи, цілі, завдання розвитку освіти в умовах стрімкого розвитку суспільства. Так, має бути створена гнучка система неперервної освіти впродовж всього життя людини, створені нові технології викладання і учіння. Потрібно збільшити питому вагу та зміст інформальної освіти. Слід дещо з іншого ракурсу поглянути на формування професійних компетенцій. Необхідна ідеологія змісту передбачуваних знань і компетенцій, нова роль учителя, викладача, якісні технології учіння школярів, студентів, слухачів.

Джерела

1. Акмеология 2000. Методические и методологические проблемы / под ред. Н.В. Кузьминой, А.М. Зимичева. — СПб. : АА, 2000.
2. Акмеология : учеб. пособ. / А. Деркач, В. Зазыкин. — СПб. : Питер, 2003. — 256 с.
3. Бодалев А.А. Вершины в развитии взрослого человека. Характеристики и условия достижения. — М. : Флинта-Наука, 1998.
4. Бронский В.П. Социальная синергетика и акмеология / В.П. Бронский, С.Д. Пожарский. — СПб. : Политехника, 2002.
5. Витиньш В.Ф. Реформа школы и профессиональная ориентация школьников: Педагогическая наука — реформе школы / В.Ф. Витиньш. — М. : Педагогика, 1988.
6. Гагин Ю.А. От личности к индивидуальности: акмеологическая парадигма : [моногр.] / Ю.А. Гагин. — СПб. : Изд-во СПб. АППО, 2003.
7. Данилова Г.С. Акмеология і професіоналізм в умовах глобалізації / Г.С. Данилова // Акмеология — наука XXI століття : матер. Міжнарод. наук.-практ. конф. — К. : КМПУ імені Б.Д. Грінченка, 2005.
8. Климов Е.А. Как выбрать профессию / Е.А. Климов. — М. : Просвещение, 1990.
9. Міщенко Н.Ф. Алгоритм твого вибору / Н.Ф. Міщенко. — К. : Освіта, 1991.
10. Профконсультационная работа со старшеклассниками / под ред. Б.А. Федоришина. — К. : Рад. шк., 1980.
11. Чередниченко Г.А. Молодежь вступает в жизнь (социологические исследования проблем выбора профессии и трудоустройства) / Г.А. Чередниченко, В.Н. Шубик. — М. : Мысль, 1985.

В статтю затронуті проблеми розвитку образования. Автор указал на проблемы содержания среднего образования, новых технологий преподавания и учения, также отметил особенности создания системы образования на протяжении всей жизни человека, особое внимание сосредоточил на роли акмеологии и профессиональной ориентации в системе развития образования будущего.

Ключевые слова: образование, профориентация, содержание образования, технологии обучения, акмеология.

The article deals with the problem of the education development. The author pointed out the problem of the content of secondary education, new technologies of teaching and studying, indicated peculiarities of creation of lifelong education system, paid a great attention to the role of acmeology and career guidance in the system of the future education development.

Key words: education, career guidance, content of education, technologies of teaching, acmeology.

УДК 159.9.072.43

Чорна І.М.,

*доцент кафедри практичної психології Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка,
кандидат психологічних наук, доцент, член-кореспондент УААН;*

Чорний М.,

студент Тернопільського національного економічного університету

ДОСЛІДЖЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ВПЛИВУ КОМП'ЮТЕРНИХ ІГОР НА ПСИХІКУ ГРАВЦЯ

У статті виявлено і систематизовано основні засоби і механізми впливу комп'ютерних ігор на психіку гравця, проаналізовано позитивні та негативні фактори впливу різних типів ігор на людину, розроблено методичні рекомендації для батьків щодо запобігання появі у дітей залежності від таких ігор.

Ключові слова: психіка, геймер, віртуальна реальність, комп'ютерні ігри, профілактика психологічної залежності.

Актуальність теми дослідження: комп'ютерні ігри активно увійшли в сферу інтересів, захоплень сучасної людини. Під час комп'ютерної гри людина мимоволі потрапляє під її всепоглинаю-